

تأثیر شهرک‌سازی در سرزمین‌های اشغالی بر امنیت رژیم اسرائیل

نویسندگان: حسین ربیعی**

ناصر رجب‌زاده***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۵/۲۰

۱

چکیده

مسئله شهرک‌سازی یکی از محورهای مهم در مجموعه راهبردها و سیاست‌گذاری‌های اسرائیل بوده است. برای اسرائیلی‌ها امنیت، حاکمیت و شهرک‌سازی به هم گره خورده و در مراحل مختلف شکل‌گیری، توسعه و تداوم شهرک‌سازی، ملاحظات امنیتی، ناظر بر این سیاست‌ها بوده است. با عنایت به همین حساسیت در این مقاله تلاش شده ضمن بررسی جغرافیایی سرزمین فلسطین و ویژگی‌های جمعیتی و ژئوپلیتیکی موثر در شکل‌گیری شهرک‌سازی در این سرزمین، اثرگذاری آن بر امنیت اسرائیل مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد در سال‌های گذشته، تأثیر شهرک‌سازی فقط بر جامعه فلسطینی بود، ولی به مرور زمان بر امنیت اسرائیل در داخل و خارج آن، تأثیر گذاشت و اعمال و اجرای سیاست شهرک‌سازی، تأثیرات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ایجاد کرد. اثرات این شهرک‌سازی‌ها، جامعه داخلی اسرائیل را نیز دستخوش چالش و تحولاتی ساخته است که به نظر می‌رسد منشاء تحرکات امنیتی و سیاسی علیه موجودیت اسرائیل در داخل خواهد شد.

واژگان کلیدی: فلسطین، اسرائیل، شهرک‌سازی، امنیت

* استادیار جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم جغرافیایی دانشگاه خوارزمی

** دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه خوارزمی

فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی-اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵، صص ۲۶-۱.

◆ آمار و نگاه‌های علمی . اسرائیل‌شناسی

مطالعه جغرافیا و جمعیت فلسطینیان و یهودیان و شهرک‌نشینان در سرزمین‌های اشغالی و پراکندگی جغرافیایی آنها و عوامل رشد جمعیت دو طرف منازعه نشان‌دهنده سیاست نژادپرستانه و سرکوب‌گرانه اسرائیل برای اخراج فلسطینیان و اسکان یهودیان است. از سال ۱۸۹۴ که کتاب هرترزل به نام کشور اسرائیل آرمان صهیونیسم سیاسی را مطرح ساخت و اجرای عینی آن در اولین گردهمایی صهیونیسم جهانی در شهر بال (سوئیس) در سال ۱۸۹۷، آغاز شد، تفکر «بهره‌گیری از مذهب در خدمت سیاست» یا «ایجاد شباهت میان صهیونیسم سیاسی و یهودیت» شالوده آرمان تشکیل «ملت یهود» را بنیاد نهاد. (گارودی، ۱۳۶۴: ۱۲) یکی از ابتدایی‌ترین نکات مطرح در راهبرد نظامی اسرائیل، از آغاز هجرت به فلسطین، همواره «احداث آبادی‌های مسلح» به‌عنوان بخش غیرقابل انفکاک راهبرد دفاع منطقه‌ای (که بعدها رژیم اسرائیل براساس آن شکل گرفت) بوده است. تاسیس مستعمره‌نشین‌های محاصره شده به وسیله خندق‌های دفاعی، پناه‌گاه‌ها و سیم‌های خاردار، نخستین بناهایی بود که از این راهبرد مایه گرفته بود. شهرک‌سازی در سرزمین‌های اشغالی در حقیقت راهی برای یهودی‌سازی سرزمین‌ها و اشغال زمین‌های جدید است. از هنگام تاسیس اسرائیل تاکنون، شهرک‌سازی در مناطق اشغالی فلسطین، یکی از سیاست‌های اصلی اسرائیل و نیز عاملی مهم و راهبردی در معادلات و محاسبات این رژیم، به شمار می‌رود که در حفظ امنیت و تحکیم سلطه اسرائیل بر سرزمین‌های اشغالی، تاثیر بسزایی داشته است. در تایید این سیاست، گلدا مایر، نخست‌وزیر وقت اسرائیل، گفته است: «مرزهای مشخصی برای اسرائیل وجود ندارد و مرز اسرائیل تا جایی است که یهودیان در آن اقامت دارند.» (المسیری، ۱۳۸۳: ۱)

بر این اساس، از سال ۱۹۶۷ این رژیم از شهرک‌سازی به‌عنوان راهبردی بلندمدت، زمان بر، ولی در عین حال قطعی، برای اشغال و یهودی‌سازی فلسطین استفاده کرده است. در این شیوه اشغال‌گری، اسرائیل مناطق مهم، استراتژیک و دارای منابع طبیعی قابل توجه (از جمله آب، خاک مرغوب جهت کشاورزی، موقعیت استراتژیک، نزدیکی به دریا و راه‌ها و مسیرهای حیاتی منطقه‌ای و نیز دارای اماکن مذهبی و...) را برای ایجاد شهرک صهیونیست‌نشین انتخاب می‌کند و دست به ساخت‌وسازهای گسترده و اسکان یهودیان مهاجر می‌زند. کیفیت تشکیل این مستعمره‌نشین‌ها از جانب اسرائیل، به نحوی بود که

در خدمت صهیونیسم جهانی می‌آمد و خطر هرگونه تلاش احتمالی ارتش‌های عربی را در جهت پیشروی و درگیری و رویارویی نظامی با اسرائیل، غیرممکن می‌ساخت. هریک از مستعمره‌نشین‌ها، نیز نقطه اتکایی محسوب می‌شد که قادر بود در هر جهتی از خود دفاع کند و با جمع دیگری از مستعمره‌نشین‌ها، به پشتیبانی متقابل و حمایت آتش و حرکت بپردازد، و به این ترتیب، یک منطقه دفاعی کامل، که توان دفاع چندین روزه را داشته باشد، تشکیل می‌گردید. (رابعه، ۱۳۶۸: ۹) در طی شش دهه انتقال بیش از سه میلیون مهاجر به مناطق اشغالی، موجب بروز ناامنی و درگیری خونین با مردم بوده است. با توجه به حمایت‌های همه‌جانبه اروپا و آمریکا از سیاست‌های اسرائیل، روزه‌روز نواحی دیگری از سرزمین‌های فلسطینی به اشغال اسرائیل درآمد و شهرک‌نشینان که به‌صورت ویژه مورد توجه دولت عبری بودند، خیلی سریع اقدام به تصرف سرزمینی و اشغال بیشتر اراضی فلسطین نمودند. حال اگر در این فضای سرزمینی اشغال شده، هم کوچ دادن مردم بومی صورت گیرد و هم اشغال‌گر دست به مهاجرت قوم خود به این سرزمین بزند، پرواضح است که امنیت اولین متغیر و مولفه ناپایدار در آن سرزمین خواهد بود. علاوه بر آن عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی نیز بر امنیت ساکنان بومی تحت اشغال موثر است. مک نارا در این خصوص می‌گوید: هیچ پریشانی نیست که میان عدم امنیت و عقب‌ماندگی اقتصادی رابطه تنگاتنگ وجود دارد. وی معتقد است ریشه هرگونه عدم امنیت و بی‌ثباتی فقر می‌باشد. امنیت ملی علاوه بر توسعه با عدالت سرزمینی نیز رابطه مستقیم دارد، چنان‌که نابرابری‌های فضایی اقتصادی و رفاهی، شکاف‌های سیاسی را می‌تواند عمیق کنند و نارضایتی ناحیه‌ای را تغذیه کنند. (Deraiseil and Belik 1994: 230) با توجه به پیوستگی شهرک‌های ساخته شده توسط اشغال‌گران با شهرها و روستاهای ساکنان بومی و آمیختگی سرزمینی با همدیگر، چالش‌های امنیتی ایجاد می‌شود که این تحقیق کیفیت و کمیت شهرک مورد بررسی قرار داده است.

مقاله حاضر به لحاظ ماهیت و هدف کاربردی و از جنبه روش‌شناسی توصیفی است. اطلاعات مورد نیاز به روش کتابخانه‌ای و اسنادی گردآوری شده است. این پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که پیامدهای شهرک‌سازی بر امنیت اسرائیل چیست؟ فرضیه مورد نظر تحقیق نیز عبارت از این است که استمرار شهرک‌سازی می‌تواند روند تحولات بین‌المللی و ناامنی داخلی علیه اسرائیل را گسترش دهد و امنیت اسرائیل را تضعیف و با چالش مواجه نماید.

ژئوپلیتیک مقاومت

ژئوپلیتیک مقاومت تاریخ کسانی است که درگیر مقاومت در برابر دولت‌ها و کردارهای ژئوپلیتیکی قدرت‌هایی بوده‌اند که اغلب دارای مشی و ماهیت استعماری و امپریالیستی بوده و هستند. ژئوپلیتیک مقاومت تعاریف جدیدی را از قدرت ارایه می‌دهد که وابسته به قدرت نظامی، ثروت، فرماندهی رسمی و کنترل فرهنگی نیست، بلکه به‌عنوان یک نوع «ژئوپلیتیک از پایین»، سلطه ارتش، سیاست و فرهنگ متعلق به دولت و طبقات نخبه را به چالش می‌کشد؛ چالش‌هایی که غالباً مبارزاتی بر ضد سلطه‌گری بوده و مقاومت در برابر ذات جبار دولت را، چه در سیاست داخلی و چه در سیاست خارجی مدنظر دارد. ژئوپلیتیک مقاومت می‌تواند به‌عنوان نیروی فرهنگی، سیاسی و اخلاقی در درون یک جامعه مدنی تصور شود که سلطه سازمان‌های تاسیس شده و یا کنترل شده توسط دولت‌ها را چه در سیاست داخلی و چه در عرصه بین‌المللی به چالش می‌کشد. این مقاومت است که کاخ بسیاری از افسانه‌هایی را که دولت عبری درصدد ترویج و نشر آنها بود فرو ریخت. به‌رغم وجود فاصله زیاد در موازنه قوا میان ملت فلسطین و اسرائیل اما این ملت با مقاومت خود این برتری را توانست از بین ببرند.

ویژگی جغرافیایی و ژئوپلیتیک سرزمین کرانه باختری

تا سال ۱۹۴۸ فلسطین تحت قیمومیت بریتانیا قرار داشت، در سال ۱۹۴۸ بخش عظیمی از سرزمین فلسطین یعنی ۷۸٪ آن (۲۰۷۰۰ کیلومتر مربع) به تصرف یهودیان صهیونیست درآمد و با طرح انگلیس و قطعنامه سازمان ملل کشور جعلی اسرائیل را در آن بنا نهادند. همچنین شهر بیت‌المقدس به دو بخش (شرقی و غربی) تقسیم شد. دولت پیشنهادی فلسطین در سرزمین‌های اشغالی سال ۱۹۶۷ (کرانه باختری و نوار غزه) چیزی حدود ۶/۲۰۹ کیلومترمربع است که حدود ۲۲/۹۵ درصد از کل مساحت تاریخی فلسطین را دربر می‌گیرد. بر این اساس مساحت کرانه باختری ۵/۸۴۴ کیلومترمربع است که به طور کل ۲۱/۶ درصد از مساحت تاریخی فلسطین را در بر گرفته است. در همین مساحت کم اسرائیلی‌ها از سال ۱۹۶۷ شهرک‌های متعددی را احداث کردند به طوری که بر اساس آمار منتشر شده شورای شهرک‌نشینان یشا در کرانه باختری تا پایان شش ماهه اول سال ۲۰۱۴، تعداد ۳۸۲۰۳۱ مهاجر یهودی در ۱۲۱ شهرک در کرانه باختری زندگی می‌کنند. در عین حال، بیش از ۳۰۰ هزار نفر نیز در

♦ *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵*

شهرک‌های موجود در قدس اشغالی و ۲۰ هزار نفر نیز در شهرک‌های بلندی‌های جولان زندگی می‌کنند. بزرگ‌ترین این شهرک‌ها «مدین الیت»، «معاله آدومیم»، «بیتر ایلیت» و «آریل» نام دارد که تقریباً شکل یک شهر را به خود گرفته‌اند. آرئیل نزدیک به ۱۸ هزار نفر و دیگر شهرک‌ها بین ۳۷ تا ۵۵ هزار نفر جمعیت دارند. (خبرگزاری قدس، ۱۳۹۳/۹/۱۹)

شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان اسرائیلی

راهبرد سرزمینی اسرائیل از شهرک‌سازی

۵

اسکان شهرک‌نشینان در کرانه باختری و نوار غزه با احداث نخستین شهرک به نام کفر عتصیون در کرانه باختری در مورخه ۱۹۶۷/۱۱/۲۵ آغاز شد و تنها در سال اول اشغال ۱۴ شهرک احداث و ۱۲۲۷۰ مهاجر یهودی در آنها اسکان یافتند. (جهاد اسلامی فلسطین، ۱۳۸۹: ۱۰) از زمان اشغال اراضی فلسطین و سوریه در سال ۱۹۶۷ تاکنون اسرائیل با ایجاد شهرک‌های صهیونیستی در این اراضی سعی نموده تجاوز خود را مشروع جلوه نماید. شبکه شهرک‌ها و جریان شهرک‌سازی در طی ۶۶ سال گذشته شاهد تغییرات و تحولاتی بسیار در تمرکز جغرافیایی خود بوده است که اساساً به اختلاف حزب حاکم با ائتلاف حاکم و اختلاف تاکتیک‌های شهرک‌سازی و در آخر ایده‌های سیاسی - امنیتی در مورد سرزمین‌های اشغالی و آینده آنها برمی‌گردد، که هنوز هم ادامه دارد.

مهاجرت یهودیان و جمعیت آنها

ظهور جنبش نازیسم در آلمان و شکل‌گیری جنگ جهانی اول و وجود بحران‌های اقتصادی در اروپا بر مهاجرت گسترده یهودیان به فلسطین تأثیر زیادی داشت. انتقال یهودیان به سرزمین فلسطین توسط آژانس یهود اسرائیل صورت می‌گرفت. دسته‌های مهاجر یهودی تأثیر مستقیمی در تغییر اجباری بافت جمعیت فلسطین داشتند. همچنین این مهاجرت‌ها تحولاتی را در جغرافیای فلسطین به وجود آوردند و آن را به نفع یهودیان تغییر دادند. جدول شماره یک روند مهاجرت یهودیان به فلسطین را قبل از تشکیل اسرائیل نشان می‌دهد. (السهلی، ۲۰۰۷: ۱۰۳)

راهبرد توسعه سرزمینی با شهرک‌سازی

مقامات اسرائیلی بر اساس نیازهای اقتصادی و نظامی خود در هر دوره جهت تشکیل دولت یهود، از لحاظ کمی و کیفی بر مهاجران نظارت و تعداد مشخصی را وارد فلسطین می‌کردند. پدیده مهاجرت نه تنها به بهبود نیروی متخصص و کارا کمک کرد، بلکه در شکوفایی صنایع مادر و اساسی اسرائیل نقش بسزایی داشت. بخش ساختمان و برج‌سازی رونق گسترده‌ای پیدا کرد، به علاوه اینکه یهودیان مهاجر اموال فراوانی را با خود به فلسطین می‌آوردند. (الراوی، ۱۹۸۵: ۴۷) طبیعی است که این مهاجرت‌گزینشی بر وضعیت جامعه یهودیان و به تبع آن افزایش جمعیت آنها تأثیرات مثبتی داشته باشد. اسرائیل بسیاری از منابع مالی خود را برای اعطای امتیازات و خدمات اجتماعی به مهاجران بسیج کرد. حجم تسهیلات و خدمات اجتماعی که این رژیم برای هر فردی اختصاص می‌دهد، بسیار بالاست. با توجه به این برنامه خدماتی اسرائیل برای اولین فرزند خانواده تسهیلات زیادی را در اختیار خانواده‌اش قرار می‌دهد و به همان مقدار هر اندازه که جمعیت خانواده افزایش یابد تسهیلات نیز افزایش می‌یابد. (رادیو اسرائیل، ۲۰۰۳/۱۱/۲۳) با افزایش تعداد شهرک‌ها و شهرک‌نشینان در کرانه باختری، اسرائیل با ایجاد مراکز نظامی جهت تامین امنیت آنها و راه‌اندازی تاسیسات زیربنایی و جاده و راه آهن و احداث پروژه‌های بزرگ اقتصادی و کشاورزی و ارایه تسهیلات ویژه به شهرک‌نشینان نمود. در پی سرمایه‌گذاری‌های مستمر اسرائیل در مناطق شهرک‌نشین، این مناطق خیلی سریع توسعه یافته و شهرک‌نشینان صاحب سرمایه‌های کلانی شده و گسترش شهرک‌نشینی استمرار یافت.

بودجه‌های شهرک‌سازی و شهرک‌نشینان

بر اساس گزارش مرکز امور اجتماعی اسرائیل «دفا» بودجه‌های اختصاص یافته به شهرک‌نشینان کرانه باختری بالغ بر دو برابر اسرائیلی‌های ساکن شهرها و روستاهای داخل اسرائیل است. طبق این گزارش بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۱۲ هر شهرک‌نشین ساکن کرانه باختری مبلغی حدود ۶۷۵ دلار در سال دریافت کرده است، در حالی که ساکنان شهرهایی مثل تل‌آویو، رعانا و بئرالسبع تنها حدود ۴۷۳ دلار در سال دریافت کرده‌اند، این در حالی است که هر شهروند عربی ساکن اسرائیل تنها ۱۸۶.۵ دلار دریافت کرده است. در سال ۲۰۱۲ هزینه‌های هر شهرک‌نشین

حدود ۱۶۰۸ دلار برای هر فرد بوده است. (پایگاه خبری فلسطین الیوم، ۱۳۹۳/۶/۱۹)

کابینه نتانیاهاو در چند سال گذشته بودجه‌های زیادی را صرف شهرک‌سازی نموده است که زیوا گال اون، رئیس حزب میرتس اسرائیل، گفت: «نتانیاهاو سرمایه‌های زیادی را صرف شهرک‌نشینان می‌کند و کابینه نتانیاهاو دولت شهرک‌نشینان است و تمام تلاش و همت خود را وقف شهرک‌نشینان می‌کند.» (پایگاه خبری فلسطین الیوم، ۱۳۹۳/۶/۱۹) از طرفی رسانه‌های اسرائیل اعلام کردند که بودجه اختصاصی به بخش شهرک‌سازی از ابتدای سال جاری میلادی، افزایش ۶۰۰ درصدی را شاهد بوده است که نشان‌دهنده میزان حمایت کابینه اسرائیل است، مبلغ اختصاص داده شده به بخش شهرک‌نشینی و شهرک‌سازی چند برابر شده و اکثر این دارایی‌ها برای احداث و توسعه شهرک‌های موجود در کرانه باختری صرف می‌شود بدون آنکه در این میان هیچ شفافیتی در صرف‌کردن بودجه اختصاصی وجود داشته باشد. (کلکلیست، ۱۳۹۳/۶/۱۳) در استمرار اشغال مناطق فلسطینی پارلمان اسرائیل برای سال ۲۰۱۵ بودجه شهرک‌سازی‌ها را افزایش داد. استاو شریف، نماینده پارلمان اسرائیل، اعلام کرد کنست اسرائیل با افزایش ۲۴۰ درصدی بودجه شهرک‌سازی در پیش نویس بودجه در سال ۲۰۱۵ موافقت کرد. (یدیعتو آحارونوت، ۱۳۹۳/۸/۱۹)

سیاست مسلح کردن شهرک‌نشینان

با توجه به گسترش درگیری‌ها بین شهرک‌نشینان و مردم فلسطینی ساکن در کرانه باختری، شهرک‌نشینان از وزارت امور داخلی رژیم صهیونیستی درخواست مجوز حمل سلاح شخصی بیشتری کرده‌اند. بر اساس آمار موجود از هر ۱۹ اسرائیلی یک نفر اسلحه دارد، وزارت امنیت داخلی اسرائیل مورخه ۲۰۱۴/۵/۲۲ اعلام نموده که در حال حاضر ۲۹۳ هزار اسرائیلی رسماً مجهز به اسلحه می‌باشند و وزارت امنیت به آنها مجوز حمل اسلحه و داشتن ۵۰ گلوله را داده است. (هارتص، ۱۳۹۲/۳/۱) شهرک‌نشینان اسرائیلی از مجهز شدن به سلاح‌های گرم به‌شدت استقبال می‌کنند و آمار خرید سلاح در میان آنها بسیار بالا رفته به‌طوری‌که میزان خرید سلاح‌های گرم توسط شهرک‌نشینان در قدس اشغالی به بیش از ۶۰٪ درصد رسیده است. (اسرائیل الیوم، ۱۳۹۳/۸/۲۳) همچنین نتانیاهاو مورخه ۲۰۱۴/۱۲/۱۸ در نشست کابینه امنیتی اسرائیل با مسلح

کردن شهرک‌نشینان در قدس اشغالی از ترس سلسله‌عملیات مقاومت موافقت کرد.

آینده شهرک‌سازی

طی سنوات گذشته اسرائیل در جای‌جای کرانه باختری اقدام به شهرک‌سازی نموده است، «سبز فلینترمن»^۱ عضو کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل اعلام کرده شمار شهرک‌ها در اراضی فلسطینیان در ۵۴ ماه گذشته دو برابر شده است. (پایگاه خبری میدل ایست مانیتور، ۱۳۹۳/۸/۱۰) در همین حال ارایه مجوزهای ایجاد شهرک به‌رغم اعتراض سازمان ملل و اتحادیه اروپا و آمریکا هیچ موقع قطع نشده است و ادامه دارد، به‌طوری‌که شورای منطقه‌ای شهرک‌نشینان در اردن برنامه‌ای برای سه‌برابر کردن جمعیت یهودیان شهرک‌نشین در ده سال آینده در این منطقه ارایه کرده است. (جرزالم پست ۱۳۹۳/۲/۲۰) همچنین قرار است در آینده با کوچ دادن فلسطینی‌های ساکن کرانه باختری شهرک‌ها را گسترش دهند، رهبر حزب میرتس اسرائیل در این خصوص اعلام کرد: «تل‌آویو از ارایه طرح‌های شهرک‌سازی به‌دنبال کوچاندن فلسطینیان از شهر اشغالی قدس است»، بنابراین اکنون برای همه آشکار شده است هدف اسرائیل از سیاست شهرک‌سازی در قدس شرقی خارج کردن فلسطینی‌ها از این منطقه است. هدف کابینه نتانیاهو از ادامه شهرک‌سازی در شهر اشغالی قدس ملحق شهرک‌های اطراف به این شهر می‌باشد. در واقع هدف اسرائیل از این کار عملیات ترانسفر (کوچ اجباری) و یهودی‌سازی است.

۸

آینده جمعیت شهرک‌نشینان

در این راستا آریل شارون، نخست‌وزیر اسبق اسرائیل، برای جلوگیری از به‌هم خوردن توازن و برتری جمعیتی یهودیان در فلسطین اظهار داشته بود: «طی ۱۳ سال آینده یک میلیون مهاجر یهودی از نقاط مختلف دنیا را جذب می‌کنیم. یکی از اولویتهای کاری ما در این زمینه، دعوت از نیم میلیون یهودی ساکن آمریکای جنوبی برای مهاجرت به اسرائیل است. ... قبل از هر چیز درصدد

1. Siz Flinterman

◆ فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵

جذب یهودیان ساکن آمریکای لاتین هستیم. اکنون ۲۳۰ هزار یهودی در آرژانتین در شرایط ناگوار اقتصادی زندگی می‌کنند. ۱۳۰ هزار نفر هم در برزیل و ۵۰ هزار نفر در مکزیک و ونزوئلا و دیگر کشورهای جهان به سر می‌برند.» (دایره المعارف فلسطین، ۱۹۹۰: ۲۸۸) همچنین شورای شهرک‌های یهودی کرانه باختری «یشا» اعلام کرد که جمعیت شهرک‌نشینان در کرانه باختری ژانویه گذشته ۳۷۴ هزار و ۴۶۹ نفر و در شرق قدس ۳۰۰ هزار نفر بود که نشانگر رشد دو درصدی طی دوره شش ماهه است و این نشان می‌دهد که جمعیت شهرک‌نشینان کرانه باختری دو برابر نرخ طبیعی رشد جمعیت داخل اسرائیل در حال افزایش است؛ یعنی از هر ۱۰ اسرائیلی یک نفر شهرک‌نشین است. (عاروتص شوا، ۱۳۹۳/۶/۱۳) همچنین وزیر مسکن اسرائیل اعلام کرد جمعیت شهرک‌نشینان کرانه باختری در حال حاضر ۴۰۰ هزار نفر است و در سال ۲۰۱۹ با رشد ۵۰ درصدی به ۶۰۰ هزار نفر خواهد رسید. (مرکز اطلاع‌رسانی فلسطین، ۱۳۹۳/۲/۲۷)

تأثیر شهرک‌سازی بر امنیت اسرائیل

اسرائیلی‌ها معتقدند تهدید جمعیتی در زمینه تداوم بقا و موجودیت اسرائیل بیش از پیش نمایان گشته و تهدیدات علیه این رژیم روند شتابنده‌ای به خود گرفته است و در مقابل سیاست‌های اتخاذ شده برای مقابله با این تهدید ناکارآمد بوده است. (گزارش میزان توانایی ملی، ۲۰۰۱: ۱۲) از این رو هر عاملی که بر بافت جمعیتی اسرائیل تأثیر منفی گذارد، یک تهدید علیه موجودیت اسرائیل به‌شمار می‌رود. بر این اساس سیاست گسترش شهرک‌سازی را شدت بخشیدند و با احداث صدها شهرک در بخش‌های مختلف کرانه باختری با خطر جمعیتی که موجودیت یهودیان را تهدید می‌کند مقابله کند؛ به‌نحوی که مسئولان ساخت و توسعه شهرک‌های یهودی‌نشین همچنان بر این باورند که ساخت این شهرک‌ها در کرانه باختری و به تبع آن مصادره منابع آبی و کاهش محصولات کشاورزی و وارد آمدن خسارت به صنایع بومی که منبع درآمد هزاران خانوار فلسطینی می‌باشد، مولفه‌های تداوم بقای فلسطینیان در سرزمینشان را متزلزل می‌کند و میانگین مهاجرت فلسطینیان به کشورهای مختلف افزایش می‌یابد، اما هیچ‌یک از پیش‌بینی‌ها درست از آب در نیامد. (شبکه دوم تلویزیون اسرائیل، ۲۰۰۴/۱/۲۴) شهرک‌نشینان همچنین به‌صورت نظام‌مند زمین‌های فلسطینیان را

می‌سوزانند، به اموال آنها صدمه می‌زنند، احشام آنها را مسموم می‌کنند، به قبرستان‌ها و مساجد آنها توهین می‌کنند، آب‌های آنها را با ریختن فاضلاب و پسماند آلوده می‌کنند، به دانش‌آموزان آنها حمله می‌کنند و با خودرو آنها را زیر می‌گیرند، و بالاخره با تیراندازی آنها را به قتل می‌رسانند تا بر این اساس بتوانند بخش زیادی از کرانه باختری را ببلعند و در آینده ضمیمه اسرائیل کنند. یکی از اهداف اشغال‌گری جدید در کرانه باختری تصاحب قدس شرقی است، اسرائیل با احداث شهرک‌های متعدد بزرگ نظیر: گوش عتصیون، آرئیل، معالیه ادومیم، الفیه منشیه، گفغات زئو، بیتارعیلیت این شهر را به محاصره در آورده است (شبکه دو تلویزیون اسرائیل، ۱۳۹۳/۱/۲۱) و در نظر دارد با الحاق شهرک‌های اطراف قدس شرقی به اسرائیل خودبه‌خود این شهر ضمیمه اسرائیل گرداند! به طوری که نتانیاهو، نخست‌وزیر این رژیم، اعلام نمود: «اسرائیل با تقسیم شهر اشغالی قدس کاملاً مخالف است، قدس قلب اسرائیل است، بنابراین ما هیچ وقت اجازه نمی‌دهیم که این منطقه تجزیه و تقسیم شود.» (پایگاه خبری سما، ۱۳۹۳/۳/۷) در این صورت شاهد هستیم که با اجرای طرح انضمام «معالیه ادومیم» به دیگر شهرک‌های غیرقانونی اسرائیل در قدس شرقی منجر به انزوای قدس و قطع رابطه زمینی این شهر با شهرهای رام‌الله و بیت‌الحم در کرانه باختری خواهد شد.

طرح دیگر اسرائیل جهت مصادره زمین‌های غرب کرانه باختری و دسترسی به رود اردن است. یوری آرئیل، وزیر مسکن اسرائیل، خود بنیان‌گذار چندین شهرک و رییس سابق ۱۰ ساله شورای شهرک‌های اسرائیلی از طرفداران اصلی سرعت‌بخشی به ساخت‌وساز شهرک‌ها و الحاق کرانه باختری است. وی اعتقاد دارد بین رود اردن و دریایی مدیترانه تنها اسرائیل وجود خواهد داشت و دره اردن از سرزمین‌های اشغالی جدا نمی‌شود! و هر چیزی در غرب اردن متعلق به اسرائیل است! دره اردن جزء لاینفک اسرائیل است. (جرورالم پست، ۱۳۹۳/۲/۲۰)

کارکردهای منفی شهرک‌ها در اسرائیل

– تضعیف امنیت اسرائیل

شهرک‌سازی در حال حاضر گرفتاری‌های امنیتی زیادی برای اسرائیل در پی داشته است، به طوری که تسبی لیونی، وزیر دادگستری اسرائیل، در این خصوص اذعان نمود: «اعلام

♦ فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵

شهرک‌سازی‌های بیشتر اثرات مخرب بسیاری داشته است و به هر حال این اعلام برای تاثیرات مخربش برنامه‌ریزی شده بود، شهرک‌ها، آینده اسرائیل را در معرض یک خطر مهلک قرار می‌دهد. توسعه‌دهندگان فعالیت‌های شهرک‌ها همان‌هایی هستند که مصرانه مخالف مذاکرات بودند. (عاروتص شوا، ۱۳۹۳/۲/۷) ... این عملیات باعث تضعیف جایگاه بین‌المللی اسرائیل می‌شود. احداث شهرک‌های جدید مانع از زندگی منطقی و طبیعی اسرائیلی‌ها می‌شود و شهرک‌سازی‌ها با اصول و ارزش‌های اسرائیل مغایرت دارد... شهرک‌سازی‌های اسرائیل نمی‌تواند برای آن امنیت به ارمغان بیاورد، بلکه به نسل‌های بعدی ضربه خواهد زد.» (مرکز اطلاع‌رسانی فلسطین اورشلیم پست، ۱۳۹۳/۶/۱۹) سیاست‌های توسعه شهرک‌های غیرقانونی نتانیاها و نحوه مدیریت وی در روابط با آمریکا، اسرائیل را به خطر می‌اندازد. در حالی که مذاکرات سازش وجود ندارد، باید با مسئولیت و با فکر اقدام کرد، باید از اعلام ساخت‌وساز شهرک‌ها در اراضی فلسطینیان کرانه باختری و قدس شرقی و دیگر اقداماتی که به تحریک دیگر کشورها منجر می‌شود جلوگیری شود، چراکه این اقدامات ما را به بی‌راهه می‌کشاند و به توانایی ما در حفظ امنیت اسرائیل ضربه می‌زند. (اسرائیل تایمز به نقل از شبکه دو تلویزیون اسرائیل، ۱۳۹۳/۸/۱۰) «دو هنین» از اعضای پارلمان اسرائیل تاکید کرد: «آینده ما نه در شهرک‌سازی بلکه در عدالت اجتماعی نهفته است. ما نیاز داریم که این کابینه افراط‌گرا را از اریکه قدرت به زیر بکشیم و با کمک یکدیگر جوابی متفاوت برای جامعه صهیونیستی پیدا کنیم.» (جرزالم پست، ۱۳۹۳/۲/۱۳) یائیر لاپید، وزیر دارایی اسرائیل، مخالفت خود را با انضمام مناطق فلسطینی به اسرائیل اعلام کرد و گفت: «در صورت اجرای این تصمیم امنیت اسرائیل را نمی‌توانیم تامین کنیم، اقدامات یک‌جانبه در اسرائیل، صهیونیسم و رژیم کنونی را نابود خواهد کرد و این پایانی برای صهیونیسم خواهد بود.» (شبکه اخبار فلسطین PNN، ۱۳۹۳/۳/۸) وی همچنین با اذعان به چالش در روابط با آمریکا اعلام نمود: «اسرائیل باید شهرک‌سازی را به منظور جلوگیری از تخریب بیشتر در روابط با آمریکا متوقف کند چیزی که ما هم اکنون به آن نیاز داریم توقف ساخت‌وساز و انجام آن درون قلمرو خودمان است زیرا آمریکا این را مانعی برای روند صلح می‌بیند.» (آحارونوت، ۱۳۹۳/۸/۶)

همچنین فرماندهان ارتش، تشدید درگیری‌ها و رویارویی فلسطینیان با نظامیان اسرائیلی را

گام‌های تدریجی برای پایان بخشیدن به دوران خوشی و راحتی این ارتش در کرانه باختری می‌دانند و با توجه به اینکه اطراف کانون‌های شهرک‌نشینی در کرانه باختری فاقد دیوار می‌باشد، مبارزان فلسطینی می‌توانند در کرانه باختری بدون اینکه نیازی به حفر تونل داشته باشند، دست به عملیات ضداسرائیلی بزنند. (معارفو، ۱۳۹۳/۶/۲۳) همچنین مقامات نظامی اسرائیل اعلام کرده‌اند عملیات مقاومت مردمی در کرانه باختری افزایش ۳/۵ برابری داشته، به طوری که تا نیمه دوم سال ۲۰۱۴ عملیات مقاومت در کرانه باختری افزایش ۱۵۰ درصدی داشته و شمار تظاهرات کنندگان و تعداد تظاهرات افزایش یافته است و اگر در گذشته این تظاهرات دو ساعت طول می‌کشید در حال حاضر هشت ساعت به طول می‌انجامد. (پایگاه خبری فلسطین الیوم، ۱۳۹۳/۷/۸)

شهرک‌سازی لقمه‌ساز انتخابات در اسرائیل

در اسرائیل اجرای سیاست شهرک‌سازی، رفته‌رفته در برنامه‌های حزبی و انتخاباتی و تصمیم‌ها و اظهارنظرهای رسمی و برنامه‌ها و بودجه‌های متعدد تجلی یافته و مناطق اصلی برای اسکان یهودیان و شهرک‌سازی در آن مناطق تحت عنوان اعتبارات امنیتی استراتژیک و سیاست توسعه طلبانه مشخص می‌شود. به طوری که زیوا گال اون، رهبر حزب مرتس، گفت: «هیچکس در کابینه ائتلافی حافظ منافع مردم نیست و وزیر اقتصاد (رهبر حزب خانه یهود) مشغول اعطای میلیون‌ها دلار زیرمیزی به شهرک‌نشینان از طریق وزارت مسکن هستند.» (جروزالم‌پست ۱۳۹۳/۱/۲۰) همچنین وی اعلام کرد: «که از سال ۲۰۱۳ درخواستی برای اجرای قانون شفافیت اطلاعاتی در حوزه شهرک‌سازی‌ها ارایه دادم ولی تا کنون هیچ اتفاقی نیفاده است و هنوز نمی‌دانم که این حوزه چگونه اداره می‌شود.» (آحارونوت، ۱۳۹۳/۸/۲۰) یائیر لاپید، وزیر دارایی اسرائیل، که اخیراً برکنار شده نتانیاهو را متهم نمود که با افزایش کمک به توسعه شهرک‌ها جلب آرای صهیونیست‌ها در انتخابات آتی است. وی از مقامات قضایی اسرائیل خواسته است اقدام نتانیاهو و موشه یعلون، وزیر دفاع، را برای انتقال صدها میلیون دلار به توسعه شهرک‌های غیرقانونی در کرانه باختری متوقف سازد. وی گفت: «این کمک‌ها گونه‌ای از رشوه‌دهی در انتخابات آتی است و نتانیاهو می‌خواهد تا با این اقدام، نظر اسرائیلی‌ها را به خود جلب کرده و برای خود رای بیشتری

جمع‌آوری کند. این پول یک رشوه‌دهی آشکار به شهرک‌نشینان صهیونیستی کرانه باختری است تا به وسیله آن نتانیاهو در انتخابات آتی پیروز شود.» (آحارونوت، ۱۳۹۳/۱۰/۳) همچنین باراک اوباما به بهره‌برداری انتخاباتی مقامات اسرائیل از موضوع شهرک‌سازی اذعان نموده، وی در سفر مورخه ۱۳۹۲/۱/۱ به اسرائیل در جمع دانشجویان اسرائیلی گفت: «سیاستمداران به دنبال آرای مردم هستند و تا روزی که مجبور نشوند به تصمیمات خطیر دست نمی‌زنند.» وی تصریح کرد: «راه صلح دشوار و ناهموار است، اما مردم اسرائیل باید بدانند که نیرومندترین سلاح‌ها هم نمی‌تواند تمام خطرات را از آنها دور کند.» (خبرگزاری قدس، ۱۳۹۲/۱/۲)

فقر و فساد ناشی از شهرک‌سازی

اسرائیل در طول هر سال با تخصیص بودجه‌های کلان اقدام به ساخت‌وساز شهرک در مناطق اشغالی فلسطین بوده و توجهی به شرایط اجتماعی داخلی خود ندارد و از طرفی با گسترش شبکه‌های فساد در توزیع منابع و تسهیلات (مالی - اداری و رفاهی) برای شهرک‌نشینان موجب افزایش فقر و فساد و ایجاد فاصله طبقاتی بین شهرک‌نشینان با سایر ساکنان اسرائیل گشته است. به‌طوری‌که در حال حاضر استمرار این روند ساکنان اسرائیل اعم از یهودی و عرب را با مشکل معیشتی و مالی مواجه کرده است. بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط اداره آمار مرکزی اسرائیل، در سال گذشته از هر هفت اسرائیلی یک نفر احساس فقر می‌کرده است. این آمار نشان می‌دهد که ۷۲۵ هزار نفر در سرزمین‌های اشغالی خود را فقیر تلقی می‌کنند (روزنامه گلوبز، ۱۳۹۳/۷/۳۰) که هیچ یک از این افراد شهرک‌نشین نیستند.

تبعیض در پرداخت حقوق و تسهیلات به کارکنان و کارگران

با توجه به اینکه بیشترین سرمایه مالی در اسرائیل به ساخت شهرک‌ها و ارایه تسهیلات به شهرک‌نشینان اختصاص یافته، یکی دیگر از شاخصه‌های متأثر از این اقدام پرداخت حقوق کم به کارکنان و کارگران است، در اسرائیل میانگین دستمزدها در شهرهای غیر یهودی ۳۲ درصد کمتر از شهرهای یهودی‌نشین است که در این میان شهرک‌نشینان بیشترین دستمزدها را دریافت

می‌کنند. این مبلغ تنها ۶۰/۵ درصد میانگین دستمزدها در اراضی اشغالی است. این تبعیضات سرمنشاء بروز اعتراضات و ناهنجاری‌های اجتماعی در اسرائیل را در پی داشته است. ساکنان اسرائیل با برگزاری تظاهراتی به این بی‌عدالتی اعتراض کردند و اعلام نمودند ما در سرزمینی که فاصله طبقاتی جدی در آن وجود دارد زندگی می‌کنیم، درجایی که بیشتر مردم را کارگران فقیر تشکیل می‌دهند. شهروندان جامعه صهیونیستی صبح که از خواب بیدار می‌شوند و شب هنگام پس از روزی پرکار تنها برای ادامه زندگی در زیر خط فقر به خانه باز می‌گردند. ما در این تجمع شرکت کرده‌ایم که بگوییم دیگر کافیست. (جرزالم پست، ۱۳۹۳/۲/۱۳)

گسترش فساد

شهرک‌سازی و شهرک‌نشینی بستر و ظرفیت ایده‌آلی برای دست‌اندازی به اموال عمومی و ایجاد رانت و تسهیلات اقتصادی در اسرائیل شده است. به‌طوری‌که بر اساس شاخص‌های آماری ۲۰۱۴ «موسسه دموکراسی اسرائیل» اکثریت جامعه صهیونیستی به دلیل وجود فساد گسترده، به نهادهای زیرمجموعه حاکمیت اسرائیل اعتماد ندارند. این گزارش تحقیقی که از قشر بزرگسال جامعه صهیونیستی به‌دست آمده است، نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از جامعه صهیونیستی از سختی‌ها و مشکلات اقتصادی خود رنج می‌برند؛ درآمد یک‌سوم از شرکت‌کنندگان در این تحقیق پایین‌تر از متوسط درآمد خانوار است و یک‌پنجم از آنها خود را فقیر تلقی می‌کنند. بیشتر افراد شرکت‌کننده در این گزارش عقیده دارند که تلاش‌های سرمایه‌داران بر روند تصمیم‌گیری مقامات اسرائیلی تاثیرگذار است. بخش دیگری از این گزارش تحقیقی اشاره دارد که بیش از ۴۲٪ از اسرائیلی‌ها رهبری اسرائیل را فاسد می‌دانند و ۳۱٪ معتقدند در دستگاه‌های داخلی اسرائیل فساد گسترده وجود دارد. (عاروتص شوا، ۱۳۹۳/۱۰/۱۴)

رسانه‌های اسرائیل موضوع فساد ۳۰ شخصیت بلندپایه اسرائیل افشا کردند که این افراد به اتهام تصرف غیرقانونی اموال برای انجام تحقیقات دستگیر شدند. عاملان این فساد به تخلف در اعطای مجوز، دریافت رشوه و امتیازات و خیانت در امانت متهم هستند. (هارتص، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷)

در این راستا سه وزیر کابینه مجبور به استعفا شدند از جمله وزیر امنیت داخلی اسرائیل که پس از

افشای پرونده عظیم فساد و رسوایی در حزب «اسرائیل بیتنا» که مجبور به استعفا شد. (عاروتص شوا، ۲۰/۱۰/۱۳۹۳) این حزب اصلی‌ترین حزب خاستگاه شهرک‌نشینان در اسرائیل می‌باشد.

گسترش مواد مخدر در شهرک‌های اسرائیل

شهرک‌های کرانه باختری فاقد پلیس و کنترل‌های پلیسی هستند، یکی از علل شیوع مواد مخدر در شهرک‌های اسرائیلی ناشی از عدم برخورد جدی پلیس اسرائیل با این‌گونه تخلف است، علاوه بر آن وضعیت حاکم بر کرانه باختری اجازه برخورد جدی را نمی‌دهد و کشت این‌گونه مواد مخدر تا حدودی امکان‌پذیر است و احتمال اینکه یک نفر این مساله را به پلیس اطلاع دهد، ضعیف است، جدای از آن تعداد مشتریان مواد مخدر در تل‌آویو بسیار زیاد می‌باشد. به گفته یکی از افسران پلیس اسرائیل، تحقیقات پلیس حکایت از افزایش کاشت و مصرف مواد مخدر در شهرک‌های کرانه دارد، ماموران پلیس طی چند ماه گذشته به چندین آزمایشگاه بزرگ ساخت ماریجوانا در شهرک‌ها حمله‌ور شدند، طی دو سال گذشته تعداد آزمایشگاه‌های راه‌اندازی شده در منطقه افزایش چشمگیری داشته است. تعدادی در شهرک‌ها تصمیم گرفته‌اند که در یک قسمت از محوطه منزلشان را به کشت مواد مخدر اختصاص دهند. (آحارونوت، ۱۲/۶/۱۳۹۲)

کارکردهای ضدامنیتی شهرک‌نشینان علیه اسرائیل

اسرائیلی‌های افراطی با تحریک جامعه شهرک‌نشین فضای رعب و وحشت را در منطقه دامن می‌زنند، یک گروه موسوم به «سوس اسرائیل»^۱ (یک نهاد اسرائیلی که در سال ۲۰۰۳ برای حمایت از توسعه شهرک‌ها و کمک به گسترش جامعه شهرک‌نشین توسط خاخام شالوم دولپو تاسیس شده است) پیشنهاد داده است اسرائیلی‌هایی که فلسطینیان معترض را در دم به قتل برسانند جایزه دریافت خواهند کرد. این نهاد اسرائیلی در بیانیه خود مدعی شد: «هر اسرائیلی باید هر لحظه خود را برای تعهد به وظیفه الهی و انسانی کشتن فلسطینیان آماده کند. «شای گفن»

1. SOS ISRAEL

◆ فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی. اسرائیل‌شناسی. سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵

سخنگوی این نهاد صهیونیستی مورخه ۱۳۹۳/۸/۲۲ اظهار کرد که این سازمان تاکنون دهها هزار دلار به اسرائیلی‌هایی که با فلسطینیان درگیر شده‌اند، هدیه داده است و حتی به اسرائیلی‌ها در ازای کشتن هر فلسطینی حدود ۲۷۰۰ دلار جایزه می‌دهد! (تایمز اسرائیلی، ۱۳۹۳/۸/۲۳)

گسترش محکومیت و مخالفت‌های بین‌المللی اسرائیل

از سال‌های گذشته سازمان ملل و اتحادیه اروپا و سازمان‌های بین‌المللی بارها شهرک‌سازی اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی را محکوم کرده‌اند، هر ساله تصویب قطعنامه‌های سازمان ملل و اتحادیه اروپا با اکثریت قاطع کشورها در مخالفت با شهرک‌سازی اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی صورت می‌گیرد و این نشان می‌دهد اسرائیل روز به روز در عرصه بین‌المللی منزوی‌تر می‌شود. (خبرگزاری قدس، ۱۳۹۱/۱۰/۲)

آمریکا که همیشه پای ثابت مخالفان محکومیت اسرائیل در مجامع بین‌المللی بوده، با این حال از چند سال قبل بر دامنه انتقادات و اعتراضات خود از سیاست‌های شهرک‌سازی اسرائیل افزوده است. اوباما در سفر خود به سرزمین‌های اشغالی مورخه ۲۰۱۳/۳/۲۱ با لحنی بی‌سابقه اعلام نمود: «مردم اسرائیل باید بدانند که ادامه شهرک‌سازی به سود امنیت آنها نیست. رفتار شهرک‌نشینان با فلسطینی‌ها ظالمانه است. این عادلانه نیست که خانواده‌های فلسطینی از زاد و بوم خود طرد شوند. اشغال و تبعید مردم راه حل نیست.» اوباما از اسرائیل خواست که به اشغال کرانه باختری پایان دهد تا راه برای تشکیل دولتی مستقل در این منطقه هموار شود. اظهارات اوباما بلافاصله با واکنش احزاب افراطی و تندرو اسرائیل مواجه شد و اعلام کردند، اوباما فرعون زمانه است، با این نطق چهره واقعی ضداسرائیلی خود را به خوبی نشان داد و مشاوران او را افرادی توصیف کرده‌اند که می‌خواهند به اوباما برای خیانت به قوم یهود کمک کنند. او مردم و جوانان اسرائیل را به طغیان علیه رژیم اشغالگر اسرائیل فراخوانده است. (خبرگزاری قدس، ۱۳۹۲/۱/۲) آمریکا که همیشه مدافع سیاست‌های اسرائیل بوده در حال حاضر نگران تضعیف وجهه خود در افکار عمومی جهان و عرصه بین‌المللی است!

جنس مخالفت‌ها و محکومیت‌ها در عرصه بین‌المللی متفاوت از گذشته شده، مثلاً در مورخه ۲۰۱۴/۳/۲۹ شورای حقوق بشر سازمان ملل با تصویب پنج قطعنامه ضد اسرائیلی با اکثریت آرا

♦ *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵*

بر حق ملت فلسطین در تعیین سرنوشت خود تاکید و شهرک‌سازی در اراضی فلسطینی را محکوم و غیرقانونی معرفی کرد. (خبرگزاری رویترز، ۱۳۹۳/۱/۹) همچنین لارس فابورگ اندرسون نماینده اتحادیه اروپا در اسرائیل اذعان کرد: ما همیشه از توسعه شهرک‌های انتقاد کرده‌ایم و احساس می‌کنیم که آنها باعث از بین رفتن اعتماد هستند. (آحارونوت، ۱۳۹۳/۱/۵)

تحریم‌های اقتصادی

۱۷

به‌دلیل استمرار و گسترده‌گی تعرضات شهرک‌نشینان علیه جغرافیای سرزمینی فلسطینی‌ها، جنبش جهانی بایکوت و تحریم (BDS) در سال ۲۰۰۵ توسط ۱۷۱ سازمان غیرانتفاعی فلسطینی آغاز شد. این جنبش با ایجاد موسسات غیرانتفاعی فعال در استرالیا، کانادا، آمریکا، فرانسه، انگلیس، اردن، و آفریقای جنوبی به‌دنبال تحریم اسرائیل است. این تحریم‌ها شامل تحریم‌های مختلفی از جمله تحریم سیاسی، اقتصادی، دانشگاهی و هنری است. جنبش تحریم اسرائیل از ۱۰۷ موسسه فلسطینی و بین‌المللی تشکیل شده و خواهان اعمال تحریم‌های بین‌المللی و خروج سرمایه‌گذاری‌ها از سرزمین‌های اشغالی هستند و طی چند سال اخیر توانست در بسیاری از کشورها فعالیت‌های موفقیت‌آمیزی برای تحریم اسرائیل انجام دهد. این کمپین جهانی خسارت سنگینی را به اسرائیل در مناطق اشغالی کرانه باختری وارد آورده است. به‌طوری‌که درآمد شهرک‌نشینانی که در کار تولید محصولات فاسدشونده هستند، بیش از ۱۴ درصد یعنی در حدود ۲۹ میلیون دلار افت داشته است. دلیل عمده خسارت‌های مالی ساکنان شهرک‌های غیرقانونی تحریم محصولاتشان در بازارهای اروپای غربی است.

در راستای مقابله با شهرک‌سازی اسرائیل در مناطق فلسطینی، اتحادیه اروپا با اعمال تحریم به‌دنبال تحت فشار گذاشتن اسرائیل است، به موجب این اقدام رایحه خدمات دام‌پزشکی وزارت کشاورزی اسرائیل در مناطق کرانه باختری و خرید و فروش محصولات شهرک‌های یهودی از جمله تخم‌مرغ، جوجه، دیگر فراورده‌های حیوانی در کشورهای عضو این اتحادیه ممنوع می‌باشد. (مرکز اطلاع‌رسانی فلسطین، ۱۳۹۳/۳/۴) همچنین تصمیم کشورهای اروپایی مبنی بر ممنوعیت واردات هرگونه محصول لبنی تولید شده در شهرک‌های صهیونیستی نشین بیش از ۸۰ کارخانه تولید شیر و

♦ فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵

لبنیات این رژیم را با خطر تعطیلی در ماه آتی روبه‌رو کرده است. ده‌ها خط تولید در شهرک‌ها را نیز با خطر تحریم روبه‌رو کرده است. اتحادیه به تحریم محصولات لبنی و فرآورده‌های گوشتی اکتفا نمی‌کند، بلکه این تحریم‌ها بر بخش‌های دیگر شهرک‌ها از جمله تولید مشروبات الکلی و پرورش مرغ نیز اعمال خواهد شد. خسارت‌های وارد شده به اقتصاد این رژیم بر اثر افزایش تحریم‌ها، سالانه به ۲۰ میلیارد دلار می‌رسد. (معاریو، ۱۳۹۳/۵/۲۵) ۲۸ کشور عضو این اتحادیه، شهرک‌های کرانه باختری را غیرقانونی می‌دانند. همچنین تجارت با شرکت‌ها و اشخاصی که در شهرک‌سازی‌های کرانه باختری، بلندی‌های جولان و قدس اشغالی همکاری دارند ممنوع است. یائیر لاپید، وزیر دارایی اسرائیل، اعلام نمود که تحریم‌ها باعث شد که بازار اسرائیل همچنین ۹۹۸۰ فرصت شغلی را از دست بدهد. (معاریو، ۱۳۹۳/۵/۲۵) نگرانی اصلی اسرائیلی‌ها از افزایش تحریم‌ها این است که ممکن است تمام کالاهای تولید شده در شهرک‌های غیرقانونی اسرائیل، توسط اتحادیه اروپا تحریم شوند. لذا وزیر دارایی اسرائیل با سرمایه‌گذاری جهت ساخت‌وساز در شهرک‌های اسرائیل در کرانه باختری مخالفت کرد و اعلام نمود: «در حال حاضر همان‌طور که می‌بینیم ما به مرز انفجار در روابط خود با متحدان رسیده‌ایم و این یک اشتباه سیاسی و امنیتی فاحش است.» (خبرگزارس فلسطینی معا به نقل از روزنامه معاریو، ۱۳۹۳/۸/۸)

همچنین رهبر سابق حزب کارگر، عمار میتسنا، اعلام کرد که کنترل اقتصاد اسرائیل از دست نتانیاهو خارج شده است، جایگاه بین‌المللی اسرائیل به صورت گسترده متزلزل شده، به گونه‌ای که از زمان تشکیل تا این حد متزلزل نبوده است. (معاریو، ۱۳۹۳/۱۰/۱۷)

تجزیه و تحلیل

شهرک‌سازی بر اساس رهیافت و راهبرد تامین امنیت اسرائیل پایه‌گذاری شده و با استفاده از توان نظامی و حمایت‌های خارجی برخی قدرت‌ها، اسرائیل توانسته است طی ۶۷ سال گذشته با اشغال مناطق فلسطینی و آواره کردن آنها شهرک‌هایی را ایجاد نماید و با مهاجرت دادن یهودیان از کشورهای مختلف زمینه استقرار آنها را در این مناطق فراهم نماید. ولی با توجه به تجزیه و تحلیل یافته‌های موجود متوجه می‌شویم که نه تنها شهرک‌سازی و شهرک‌نشینی دیگر تامین‌کننده امنیت

اسرائیل نیست، بلکه خود به‌عنوان معضل و مساله‌ای علیه اسرائیل شده است که در ذیل به برخی از پیامدهای داخلی و خارجی و کارکردهای ضد امنیتی شهرک‌سازی اشاره می‌گردد. با توجه به گسترش شهرک‌سازی و شهرک‌نشینی در اسرائیل و شرایط داخلی و خارجی متأثر از آن روزبه‌روز بر امنیت ملی اسرائیل تاثیر مستقیم نهاده و موقعیت این رژیم را در عرصه بین‌المللی متزلزل نموده است.

نتیجه‌گیری

۱۹

اشغال فلسطین، هرگز اشغال یک سرزمین و یک کشور نیست، بلکه ایجاد یک کانون استعماری ضداسلامی - آن‌هم در قلب جهان اسلام - در جهت نابودی جهان اسلام و جلوگیری از شکل‌گیری مجدد تمدن اسلامی است. از این رو قضیه فلسطین علاوه بر بعد دینی، با استقلال، امنیت و منافع ملی سایر کشورهای اسلامی نیز به شدت در ارتباط است. از طرفی شهرک‌سازی در این سرزمین مقدس فقط یک هدف نیست، بلکه وسیله‌ای برای تسلط سیاسی بر کشور فلسطین است. به همین دلیل شهرک‌ها بدون توجه به مفهوم امنیتی و اقتصادی ایجاد شدند، و با هدف مستحکم کردن سلطه بر مناطق اشغالی می‌باشد که با روند انتقال یهودیان به فلسطین و توسعه شهرک‌ها می‌تواند اسرائیل را از مانور بیشتری در مذاکرات صلح با اعراب برخوردار کند. در مجموع با توجه به آنچه گذشت، می‌توان تصریح کرد که صهیونیست‌ها در احداث بسیاری از شهرک‌های یهودی‌نشین در مناطق اشغالی، هدفشان ایجاد تسهیلات در تصرف، تأمین و نگهداری مناطق اشغال شده سال ۱۹۶۷ و ایجاد امنیت برای یهودیان ساکن مناطق ۱۹۴۸ می‌باشد. ولی با گذشت زمان اسرائیل هیچ وقت فکر نمی‌کرد ساکنان شهرک‌ها خود به‌عنوان معضلی امنیتی برای اسرائیل درآیند! در حال حاضر شهرک‌سازی و شهرک‌نشینی نفوذ و قدرت زیادی در کابینه اسرائیل دارند و بر این اساس خواسته‌های خود را به شکل‌های فراقانونی و غیرقانونی دنبال می‌نمایند. به مرور زمان استمرار این فرهنگ باعث شده است شهرک‌نشینیان معضلی امنیتی جدی برای اسرائیل و ساکنان اسرائیل مطرح شوند، به‌طوری‌که طی دو سال گذشته اسرائیل بیش از هر زمانی در عرصه بین‌المللی منزوی‌تر گشته و هر روز با مصادیق امنیتی جدیدی مواجه شده و یکی از کارکردهای

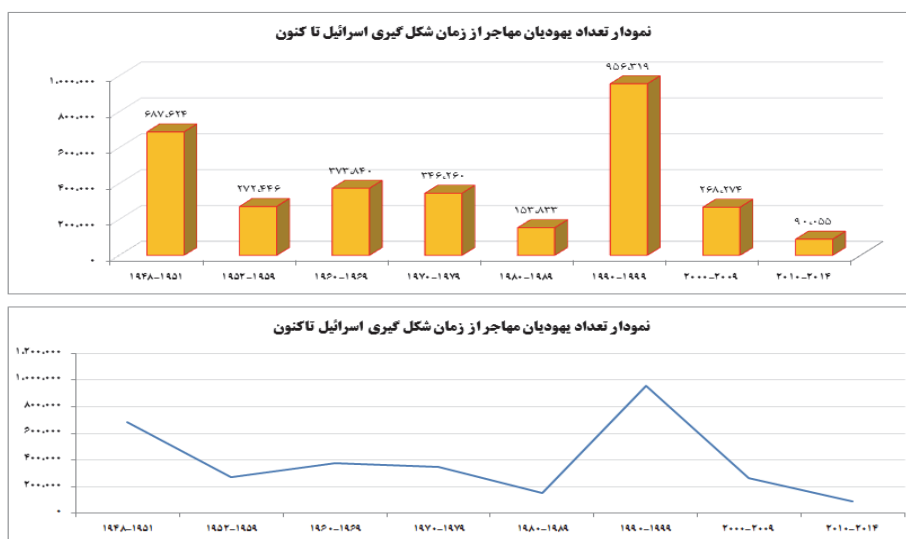
پلیس و مسئولین امنیتی کنترل و مهار شهرک‌نشینان می‌باشد. لذا می‌توان ارزیابی کرد که استمرار شهرک‌سازی می‌تواند روند تحرکات بین‌المللی و ناامنی داخلی علیه اسرائیل را گسترش دهد و امنیت اسرائیل را تضعیف و با چالش مواجه نماید.

از طرفی برخی از رهبران اسرائیل با قربانی کردن امنیت ملی اسرائیل به دنبال اهداف حزبی خود می‌باشند، مثلاً نتانیاهو در مواضع سیاسی خود و مصوبات کابینه‌اش به دنبال دست‌یابی - یا به عبارت بهتر - حفظ رضایت شهرک‌نشینان و تندروهای یهودی است که توان بازگرداندن دوباره او به منصب نخست‌وزیری را دارند. جلب حمایت شهرک‌نشینان دلیل اصلی مقاومت نتانیاهو در برابر فشارها و انتقادهای آمریکا و جامعه بین‌المللی است که مخالف توسعه شهرک‌سازی می‌باشد. با این حال اگر در انتخابات آینده احزاب راست‌گرا و افراطی بتوانند اکثریت پارلمانی را کسب کنند و تشکیل کابینه دهند، اسرائیل با بحران‌های اجتماعی و اقتصادی متعددی روبه‌رو خواهد شد و وضعیت ساکنان اسرائیل رو به وخامت خواهد گرایید.

جدول شماره یک

دسته	دوره	تعداد مهاجران	محل حرکت
دسته اول	۱۸۸۰-۱۹۰۳	۲۵۰۰۰	روسیه، هلند، رومانی
دسته دوم	۱۹۰۴-۱۹۱۴	۳۴۰۰۰	روسیه، شرق اروپا
دسته سوم	۱۹۱۹-۱۹۲۳	۳۵۱۰۰	از مناطق اطراف دریای بالتیک، روسیه، هلند
دسته چهارم	۱۹۲۴-۱۹۳۱	۷۸۸۹۸	هلند، رومانی، خاورمیانه
دسته پنجم	۱۹۳۲-۱۹۳۹	۲۲۴۷۸۴	آلمان، اروپای غربی، هلند
دسته ششم	۱۹۴۰-۱۹۴۸	۱۱۸۳۰۰	مرکز اروپا، بالکان، هلند، خاورمیانه
جمع کل		۵۱۶۰۸۲	

همچنین نمودار زیر میزان مهاجرت از زمان شکل گیری اسرائیل تاکنون را نشان می دهد.

ردیف	نوع چالش‌ها	توضیحات
۱	حمله به خودرو ارتش	حمله شهرک نشینان به خودروی نظامی فرمانده جبهه شمالی ارتش اسرائیل در کرانه باختری، بحدی وضعیت وخیم شد که نخست وزیر اسرائیل اعلام کرد: «نیروهای ارتش رژیم اسرائیل تمام تلاش خود را خواهد کرد تا با یهودیانی که تلاش می‌کنند به مقامات و سربازان ارتش این اسرائیل آسیب برسانند مبارزه کند. (شبکه اخبار فلسطین PNN، ۱۳۹۳/۱/۱۸)
۲	حمله به پادگان ارتش	شهرک نشینان با حمله به یک پادگان ارتش تعدادی از نیروهای نظامی را زخمی کردند. موشه یعلون وزیر دفاع اسرائیل در این راستا اعلام نمود که برخی اذیت و آزارهای اسرائیلی‌های افراطی، چیزی جز «تروریسم» نیست و باید با آنها به سختی برخورد کرد. (هارتص، ۱۳۹۳/۲/۲۱)
۳	شعار نویسی	در سفر پاپ فرانسیس، رهبر کاتولیک‌های جهان به اسرائیل، برخی از شهرک نشینان به تهدید اماکن مسیحیان پرداخته‌اند و نوشته‌های زیادی بروی برخی از دیوارهای شرق بیت‌المقدس علیه مسیحیان نوشتند! عاموس عوز، نویسنده مشهور اسرائیلی گفت: شهرک‌نشین‌های افراطی، «تئوتازی‌های عبری‌اند» و هشدار داد که اگر کشور فلسطین در جوار اسرائیل به استقلال نرسد، کشور اسرائیل نیز از بین می‌رود و کشوری با اکثریت عربی باقی خواهد ماند. (هارتص، ۱۳۹۳/۲/۲۱)
۴	طرح ترور وزیر	سازمان اطلاعات و امنیت داخلی (شاباک) از ترس ترور «یوری آریل» وزیر مسکن این رژیم توسط شهرک نشینان، تدابیر امنیتی شدیدی را در اطراف منزل وی اتخاذ کرده و به صورت ۲۴ ساعته از این مقام صهیونیست مراقبت می‌کند. (شبکه ۷ تلویزیون اسرائیل، ۱۳۹۳/۸/۲۵)
۵	درگیری با پلیس	صدها نفر از شهرک نشینان طی تظاهراتی ضد حکومتی به خاطر ناتوانی در سرکوب تظاهرات فلسطینیان در شهر اشغالی قدس، با پلیس این رژیم درگیر شدند. شهرک نشینان صهیونیست با تظاهرات در خیابان‌های قدس خواستار استعفای وزیر امنیت داخلی اسرائیل بودند. (شبکه ۱۰ تلویزیون اسرائیل، ۱۳۹۳/۸/۲۷)
۶	حمله به وزیر	هنگامی که شهرک‌نشینان خودروی وزیر امنیت داخلی اسرائیل را محاصره کردند، نیروهای پلیس برای حمایت از وزیر و بیرون آوردن آن از حلقه محاصره مجبور شدند که از تعدادی اسب استفاده کنند. پلیس ۱۰ یهودی شهرک‌نشین را به خاطر یورش و محاصره خودروی وزیر امنیت داخلی اسرائیل

		بازداشت کرد. (شبکه ۱۰ تلویزیون اسرائیل، ۱۳۹۳/۸/۲۸)
۷	برگزاری تظاهرات	صدها نفر از شهرک نشینان با برگزاری تظاهرات اعتراض آمیز در شهر تل‌آویو خواستار کناره‌گیری دولت عبری و بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر آن به خاطر شکست مفتضحانه در جنگ اخیر (۵۱ روزه) غزه شدند. (آحرانوت، ۱۳۹۳/۵/۲۶)
۸	شعار دادن	انتقاد شهرک نشینان از مقامات ارتش و وزارت دفاع اسرائیل به دلیل ناتوانی در مقابله با موشک‌های مقاومت فلسطین در جنگ اخیر، شهرک نشینان چندین بار سخنرانی موشه یعالون را قطع کرده و به او گفتند: «خجالت بکش چرا در هنگام جنگ از ما خواستی که به منازل خود برگردیم؟» (پایگاه خبری فلسطین الیوم، ۱۳۹۳/۸/۱۹)
۹	سرقت اسلحه	چندین قبضه اسلحه و مقادیری مهمات از یکی از پادگان‌های نظامی اسرائیلی به سرقت رفته است. پس از تحقیق و تفحص عوامل این اقدام شناسایی شدند که همگی از ساکنان شهرک یهودی کریات گگ بودند. (هارتص، ۱۳۹۳/۷/۹)
۱۰	اقدام تروریستی	سه نفر از ۶ شهرک‌نشین یهودی بازداشت شده توسط پلیس اسرائیل به دست داشتن در شهادت و سوزاندن محمد ابو خضیر اعتراف و اقدام به شبیه‌سازی صحنه جرم کردند. (مرکز اطلاع‌رسانی فلسطین، ۱۳۹۳/۴/۱۶)

پیامدهای داخلی	پیامدهای خارجی
تضعیف امنیت داخلی	فشارهای سیاسی و انزوای بین المللی
افزایش نرخ فقر و فلاکت	کاهش جایگاه و حمایت بین المللی
گسترش فساد	صدور قطعه‌نامه‌های سازمان ملل علیه اسرائیل
گسترش مواد مخدر	عدم همراهی کشورهای متحد
گسترش اقدامات ضد امنیتی	محکومیت بین المللی
افزایش مهاجرت معکوس	تحریم اقتصادی
کاهش مهاجرت به اسرائیل	مخالفت‌های بین المللی
کاهش توان اقتصادی ساکنان اسرائیل	کاهش ضریب امنیت ملی و منافع ملی
گسترش تنش‌های سیاسی	از بین رفتن پروژه سازش
کاهش اعتماد عمومی به سیاستمداران	گسترش چالش روابط با آمریکا و اروپا
برگزاری تظاهرات و اعتصابات	شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهاد
افزایش بزه کاری و تعداد زندانیان	فعال شدن سازمان‌های حقوق بشری سازمان ملل
تعطیلی شرکت‌های اقتصادی در مناطق اشغالی	برگزاری تظاهرات و اعتراضات در کشورها
اقدامات خشن نظیر ترور مقامات	تعرض به مراکز و مقامات اسرائیلی در خارج

منابع و یادداشت‌ها:

۱. اتوتایل، ژراروید و همکاران (۱۳۸۱)، *اندیشه‌های ژئوپلیتیک در قرن بیستم*، مترجمان: محمدرضا حافظ نیا و هاشم نصیری، تهران: چاپ وزارت امور خارجه.
 ۲. اوری، میلیشتاین (۱۹۸۱)، *استراتژی شهرک‌سازی از ابتدای صهیونیسم تا ایجاد دولت تل‌آویو*، انتشارات دانشگاه پیرزیت.
 ۳. اداره مرکزی آمار فلسطین (۱۳۹۱)، «الجهاز المركزي الاحصاء الفلسطینی»، ترجمه سیدمحمدجعفر رضوی.
 ۴. جریس، صبری (۱۳۸۱)، *ساختارهای صهیونیستی*، تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
 ۵. جنبش جهاد اسلامی فلسطین (۱۳۸۹)، *فلسطین سرزمین تاریخ و مقاومت*، دفتر، تهران: انتشارات جنبش جهاد اسلامی فلسطین دفتر تهران.
 ۶. الخالدی، ولید (۲۰۰۰)، *تاریخ یکصد ساله صهیونیسم* دمشق، انتشارات مؤسسه مطالعات فلسطین در دمشق.
 ۷. دائره‌المعارف فلسطین (۱۹۹۰)، جلد دوم، مطالعات ویژه، بیروت: دفتر مرکز مطالعات فلسطین.
 ۸. رابعه، غازی اسماعیل (۱۳۶۸)، *استراتژی اسرائیل ۶۷-۱۹۴۸*، ترجمه محمدرضا فاضلی، تهران: سفیر، فصل سوم.
 ۹. السهلی، نبیل (۲۰۰۷)، «تحولات جمعیتی فلسطین»، *صامد الاقتصادی*، امان شماره ۱۲۰.
 ۱۰. سمحه، موسی (۲۰۱۴)، *التغییرات السکائیه فی فلسطین دراسة فی النمو السکائى و الصراع الديموغرافى*، اردن: دانشگاه اردن، بخش مطالعات جمعیتی.
 ۱۱. صالح، حسن عبدالقادر (۲۰۱۳)، *جغرافیة فلسطین*، اردن: انتشارات تشکیلات خودگردان فلسطین.
 ۱۲. صفاتاج، مجید (۱۳۸۲)، *دانشنامه فلسطین*، جلد سوم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
 ۱۳. طاهر (۱۳۶۰)، *دایره‌المعارف تشیع*، ج ۳، قم: انتشارات بنیاد طاهر.
 ۱۴. گارودی، روزبه (۱۳۶۴)، *ماجرای اسرائیل، صهیونیسم سیاسی*، ترجمه م. بیات مختاری، مشهد: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی.
 ۱۵. گزارش «میزان توانایی ملی» (۲۰۰۱)، هرزلیا: چاپ مرکز چندمنظوره هرزلیا.
 ۱۶. مجله *صامد الاقتصادی* (۱۹۸۱)، «اسرائیل هل هی دولة قلیلة للحیاء؟» شماره ۲۲، بیروت: سپتامبر ۱۹۸۱.
 ۱۷. المسیری، عبدالوهاب (۱۳۸۳)، *دایره‌المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم*، ترجمه مؤسسه مطالعات و پژوهشهای تاریخ خاورمیانه، تهران: دبیرخانه کنفرانس بین‌المللی حمایت از انتفاضه فلسطین، جلد هفتم، چاپ اول.
 ۱۸. مصطفی مراد الدباغ (۲۰۱۳)، *جغرافیة فلسطین*، اردن: انتشارات تشکیلات خودگردان فلسطین.
 ۱۹. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۵۴)، *تفسیر نمونه*، ج ۱۲.
 ۲۰. منصور الراوی (۱۹۸۵)، *المالئوسیة الجدیة و السیاسة السکائیه لاسرائیل تجاه الشعب العربی الفلسطینی فی الخصائص الديموغرافیة للشعب الفلسطینی*، انتشارات النضال بیروت.
 ۲۱. نشریه خبری وفا (۱۹۸۴)، شماره ۱۲۲۱، مورخ ۱۹۸۴/۱/۱۱.
 ۲۲. یوسف کامل، ابراهیم (۱۳۸۵)، *مقاله تغییر اجباری ساختار جغرافیایی فلسطین*، تهران: انتشارات مرکز اطلاع رسانی فلسطین.
23. Diana· Martin(2014), *From Spaces of Exception to 'Campscapes': Palestinian Refugee Camps and Informal Settlements in Beirut.*

◆ *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکاشناسی، اسرائیل‌شناسی، سال هفدهم، شماره سوم، تابستان ۱۳۹۵*

24. Government of Palestine, Census of 1922 , *Jerusalem*, 1923.
25. Government of Palestine, Census of 1931 , *Jerusalem* 1932.
26. Luke, H. and Heith(1930), *The Hand Book of Palestine and Trans Jordan Macmillan London*.
27. <http://www.ilamiha.ir/news/355/>
28. <http://www.ilamiha.ir/news/355>
29. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629814000675>
30. <http://www.ilamiha.ir/news/355/>
31. <http://radis.org/>
32. <http://www.haaretz.com/>
33. <http://www.maariv.co.il/>
34. <http://www.jpost.com/>
35. <http://www.ynetnews.com/home/0,7340,L-3083,00.html>
36. <http://www.hamdami.com/MFAFA/ScienceTechnology/8-+Radio+Israel.htm>
37. <http://www.knesset.gov.il/main/eng/home.asp>
38. <http://www.iba.org.il/>
39. <http://www.pcbs.gov.ps/DesktopDefault.aspx?lang=ar>
40. <http://www.globes.co.il>
41. <http://palestine-persian.info/fa/>
42. <http://www.qodsna.com/>
43. <http://glz.co.il/>
44. <http://www.arabs48.com/?mod=cat&ID=1352>
45. <http://www.latimes.com/>
46. <http://www.irna.ir/>
47. <http://paltoday.ps/ar/>
48. <http://www.reuters.com/>
49. <http://www.middle-east-online.com/>
50. <http://www.cbs.gov.il/ordinanc.htm>